

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון, ה'תשל"ה

יוצא לאור לשי"פ בראשית, מבה"ח מרחשון, ה'תשפ"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילד לוי יצחק שיחי

ליום הולדתו י"ט אלול

ולהכנסו לבריתו של אאע"ה כ"ח אלול, ה'תשפ"א

ולזכות אחותו חי' מושקא שתחי

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' מנחם מענדל ומרת שטערנא שרה שיחיו שמוטקין

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' שניאור זלמן וזוגתו מרת מליא רבקה שיחיו שמוטקין

הרה"ת ר' דוד וזוגתו מרת מלכה שיחיו דובאָו

הרה"ת ר' ישראל וזוגתו מרת ברכה דבורה לאה שיחיו שמוטקין

הרה"ת ר' בן ציון וזוגתו מרת שיינא חנה שיחיו שטיין

מרת חוה שתחי' דובאָו

הרה"ת ר' מנחם נחום וזוגתו מרת אסתר שיחיו שטרנברג

ה) להביאו במכתבו הודעת חז"ל, אשר מהדברים שבזכותם נגאלו ישראל ממצרים, היו, שלא שינו את לשונם, פשוט שאין מזה קושיא להעתקת ספרים ללשון המדובר, כמו קושיא על אלו המדברים בשפת המדינה דברי חול שלהם ובחיים היום יומים, נקראים בשמות שלהם וכו' וכו'.

ולכאורה כאן מקום לשאול, שכנראה מסגנון מכתבו בא הקושיא על העתקה הנ"ל מהיוצאים מאותה המדינה ששם הקפידו להקרא דוקא בשמות המדינה, ששם הקפידו לדבר בשפת המדינה ולא באידיש עד כדי כך שהבנים והבנות כשבאו אין מבינים לא באידיש ולא בלה"ק, ורק כאן התחילו לדבר שפות אלו.

כיון שכנ"ל נצטוינו לדונו לכף זכות, ככתבו בתחלת מכתבו, תורה היא וללמוד אני צריך, ז.א. שכשילמוד יקבל האמת ממי שאמרו, ומסיים מכתבו בהעתקת דברי אגה"ק הידוע מהבעש"ט שעיי הפצת לימוד המעינות שלו קאתי מר דא מלכא משיחא, הרי בודאי ובודאי שעושה בזה ככל יכולתו ואפשריותו שלו, ז.א. שלא לבד שלעצמו יש לו קביעות בלימוד חלק תורה זו בכל יום ובהוספה ביום השבת אשר קדש הוא לה', אלא שמפיץ הלימוד בחוגים ההולכים ומתרחבים הלוך ומתפשט, וזכות הרבים מסייעת, וינעם לי להתבשר טוב מפעולותיו בענין זה, ופשוט שבפעולות אלו נכלל גם השפעה על ידידיו ומכיריו שגם הם ישתדלו בהפצת לימוד החסידות באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור.

בכבוד ובברכה.

הודעת חז"ל .. שבזכותם נגאלו .. שלא שינו את לשונם: ויק"ר פל"ב, ה. וש"נ.
 כשבאו : כ"ה בהעתקה שתח"י.
 נצטוינו לדונו לכף זכות: אבות פ"א מ"ו.
 תורה היא וללמוד אני צריך: ברכות סב, א. וש"נ.
 יקבל האמת ממי שאמרו: ראה הקדמת הרמב"ם לשמונה פרקים שלו (פיה"מ מסכת אבות).
 וראה גם רמב"ם הל' קידוש החודש ספי"ז.
 אגה"ק הידוע מהבעש"ט: נדפסה בכש"ט בתחלתו. ובכ"מ.
 קביעות בלימוד חלק תורה זו .. ובהוספה ביום השבת כו': ראה קונטרס עץ החיים ספכ"ה.
 וראה תו"מ התוועדות חי"ב (תשי"ד ח"ג) ע' 204 ואילך, ובהנסמן שם.
 דמוסיף והולך: ע"פ שבת כא, ב.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק מהתוועדות ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון ה'תשל"ה, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ד תשרי, ה'תשפ"ב,
 שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,
 ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2021 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5782 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

הוספה

בי"ה, ג' שבט תשכ"ג
ברוקלין

מר ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום החמישי.

הנה כיון שע"פ ציווי חז"ל מחויב אני להעמידו על חזקתו, שאין כוונתו לקנות (שאו אין מקום למענה ואדרבה וכו') כ"א לברר הדברים, באתי בזה במענה על שאלותיו עכ"פ בקיצור.

(א) לכאורה זהו דבר חדש לתרגם ספרי תוה"ק ללשונו העמים ובפרט ספרי חסידות.

לפלא קצת, שהרי בסיום מכתבו עצמו כותב, שידוע שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל נהג כן, וגם ציוה להמשיך כן ולהוסיף בזה בהעתקה ללשונו העמים, עניני תורה בכלל ועניני חסידות בפרט, וידוע מסירות נפש שלו בעד הפצת היהדות תורתנו ומצותי וכו'.

(ב) הרי אין זה ענין חדש כלל וכלל, כיון שמאז ומקדם כמה מספרנו הקי מתורגמים היו לכונ"כ שפות, ונעשה הדבר בהסכם גדולי ישראל שבאותו הדור אשר ראשונים כמלאכים וכו'.

(ג) התקוה שידוע לו שבמיוחד נשיאי תורת החסידות, ועד"ז בכל הישיבות בנוגע נגלה דתורה, אמרו דברי תורתם או השיעורים בנגלה בלי"א, עיין ג"כ אגרת הקדש לרבנו הזקן סוף סי' כ"ה (קמ"א סוף ע"א) אשר הבעש"ט ז"ל הי אומר דברי תורה בלי"א ולא בלה"ק.

(ד) מה שמבהיל ביותר, אלו המקשים בכגון זה, שהרי הודיעונו חז"ל שנשיאנו הראשון ה[נ]וא] משה רבנו ע"ה, רעיא מהימנא, הואיל באר את התורה בשבעים לשון.

ציווי חז"ל .. להעמידו על חזקתו: ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך חזקת כשרות (כרך יד ע' כו ואילך). וש"נ.

שכ"ק מו"ח אדמו"ר .. נהג כן, וגם ציוה כו': ראה לקו"ש חכ"א ע' 446. וש"נ. אג"ק חכ"א אגרת ח'תתקכו. ובכ"מ.

ראשונים כמלאכים וכו': ראה שבת קיב, ב. וראה גם לקו"ש חט"ו ע' 281 הערה 14. וש"נ. בל"א: = בלי' אידיש.

הודיעונו חז"ל .. משה .. הואיל באר .. בשבעים לשון: דברים א, ה ובפרש"י.

בס"ד. שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון, ה'תשל"ה.

בלתי מוגה

א. יום הש"ק זה שייך לחג הסוכות, ובפרט לימים האחרונים, שמע"צ ושמח"ת — כמ"ש הלבושי: "שבת שאחר חג נקרא שבת בראשית, לפי שקורין בו פרשת בראשית", היינו, שגם ע"פ נגלה מודגש שזהו "שבת שאחר החג".

ומובן, שעיקר השייכות של שבת בראשית היא לימים האחרונים של החג, שהם בסמיכות לשבת בראשית, משא"כ הימים הראשונים של החג הם כבר רחוקים משבת בראשית, ועיקר שייכותם היא לשבת שלפנ"ז;

ובימים האחרונים גופא שייך שבת בראשית בעיקר לשמח"ת, שהוא לעולם השבת שאחר שמח"ת, כי, בנוגע לשמע"צ, יכול להיות ששמע"צ עצמו יחול בשבת (כשר"ה חל בשבת), שאז הרי זה השבת שלפני שבת בראשית, משא"כ שמח"ת שאינו יכול לחול בשבת (כיון שר"ה אינו חל בערב שבת, כהכלל "לא אד"ו ראש"2), שייך תמיד לשבת בראשית.

וכיון שעיקר ענין שבת בראשית (שאחר החג) הוא היותו השבת שאחר שמח"ת, מובן, שבו צ"ל תוספת עליו בעניני שמח"ת, כדלקמן.

ב. ובהקדים כללות ענין השבת, כפי שנתבאר בפרשת בראשית שקורין בשבת שאחר החג בנוגע לשבת הראשון:

בגמר ששת ימי בראשית, כאשר "וירא אלקים את כל אשר עשה (דקאי לא רק על הבריאה דיום הששי, אלא גם על כל מה שנברא בימים שלפנ"ז) והנה טוב מאד"³ — אזי נעשה ביום השבת הענין ד"ויכולו השמים והארץ וכל צבאם"⁴, כפי' הצ"צ⁵ ש"ויכולו" הו"ע התענוג וכו'.

ומזה נמשך גם למטה, כמבואר בנגלה דתורה ש"מי שטרח בערב שבת (שקאי גם על כל ימי השבוע) יאכל בשבת"⁶, כיון שהנהגת האדם למטה צריכה להיות בדוגמת אדם העליון שעל הכסא, שלכן נקרא בשם "אדם", ע"ש "אדמה לעליון"⁷, ולא רק באופן של דמיון בלבד, אלא

(1) או"ח סתרס"ט.

(5) ראה אוה"ת עה"פ (כרך א — מב, ב

(2) רמב"ם הל' קידוה"ח רפ"ז. טושו"ע ואילך. כרך ג — תקח, א ואילך).

(6) ע"ז ג, סע"א.

(3) פרשתנו א, לא.

(7) ראה של"ה ג, רע"א. ועוד.

(4) שם ב, א.

יתירה מזה — כפי שמבאר רבינו הזקן בתניא⁸ שנשמת כל איש ישראל היא "חלק אלקה ממעל ממש", וכיון שהעצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו, הרי כל הענינים שישנם ב"עצם" (שכולם הם ענינים עצמיים) ישנם גם ב"חלק" מן העצם, ובמילא אין גם חילוקים בין "חלק" ל"חלק", כיון שבכולם ישנו ה"עצם" שלמעלה מהתחלקות (ששייכת רק בהתפשטות, הארות וגילויים, כמבואר בכ"מ).

וגודל מעלת השבת מוכן גם מהמבואר¹⁰ בענין "שבת" אותיות "תשב"¹¹, שהכוונה בזה היא לתשובה עילאה, והיינו, שלאחרי שלימות העבודה דתשובה תתאה שצריך לסיים ולהשלים (גם מלשון שלימות)¹² לפני השבת, ניתוסף בשבת העילוי דתשובה עילאה, שענינה של תשובה זו הוא (לא על חטא ועון, כפי ש"העולם טועים לומר דוקא .. בעלי עבירות הם הם הצריכים לתשובה"¹³, אלא) כמ"ש¹⁴ "הרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה" (כמבואר בלקו"ת ר"פ האזינו¹⁵);

וכשם שנעשה ענין ההשבה בתכלית העילוי בעבודה בנפש האדם, נעשה כן גם בכללות העולם — שנעשית עלי' בכל המדרגות נלא רק כמו בשנת השמיטה, שהעלי' היא רק עד מלכות דאצילות, שלכן נאסרה רק עבודת האדמה, אלא באופן שכל המלאכות אסורות, כיון שנעשית עלי' בכל המדרגות, גם בבחי' ז"א ובינה כו"¹⁶], ועד לעלי' דכל סדר ההשתלשלות לדרגא שלמעלה מהשתלשלות, שלכן, לאחרי השבת אומרים "היום יום ראשון בשבת", לפי שנתחדש הזמן מבחי' שלמעלה מהזמן כו', ומתחיל סדר חדש כו"¹⁷.

ומוכן שהעלי' דשבת אצל בני צ"ל בנוגע לעיקר ענינים — כפתגם הצמח צדק¹⁸ "אנן פועלי דיממא אנן"¹⁹, היינו, שעבודתנו (שמתעלית ביום השבת) היא להאיר את העולם באור ד"נר מצוה ותורה אור"²⁰.

ג. ונוסף על כללות ענין השבת — ישנו הענין המיוחד של שבת

בראשית:

- (8) רפ"ב. (9) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ז. וש"נ. (10) תניא אגה"ת ספ"י. (11) תורת נתן (למהרנ"ש) בסופו. יפ"ת לב"ר ספכ"ב. (12) ראה לקו"ת ראה ל, רע"ג. וש"נ. (13) לקו"ת דרושי ר"ה ס, ד. (14) קהלת יב, ז. (15) עא, ג ואילך.
- (8) רפ"ב. (9) ראה סה"מ צ להצ"צ מצות שביעית (דרמ"צ לה, א ואילך). (10) ראה לקו"ת שה"ש כה, א. (11) ראה סה"ש תרצ"ו ע' 25 [26]. וש"נ. וראה גם אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' יז. (נעתק ב"היום יום" כט טבת). (12) עירובין סה, א. (13) משלי ו, כג.

חשוב⁸⁷ (כמובן מפרש"י לעיל⁸⁸ בנוגע לנהר פישון, "שהוא מגדל פשתן"), אלא שבזה גופא הביא "מן הגרוע", בגלל שליטת היצה"ר באופן ש"לפתח (רק מבחוץ) חטאת רובץ"⁸⁹, שלכן הכשילו במקצת — להביא מנחה מדבר חשוב, אבל מן הגרוע שבמין זה.

וההוראה מזה⁹⁰, עד כמה צריכה להיות הזהירות בהידור מצוה, שכל ענין של קדושה יהי' "מן הנאה והטוב" ועד "מן היפה המשובח ביותר"⁹¹, ולהוסיף בזה תמיד, כי לולי ההוספה בעבודת ה' עלולים ליפול כו"⁹² (כמו בקין, שבמקום ללמוד מהבל (מצד "קנאת סופרים תרבה חכמה"⁹³) ולהוסיף במנחה, נפל בקנאה⁹⁴, עד ש"ויקם וגו"⁹⁵) —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁹⁶ בלקו"ש חט"ו ע' 20

ואילך.

* * *

הנדויין של שמונה מאות זוז, או "בשחר הי' לובש של שמונה עשר מנה, ובין הערבים של שנים עשר מנה, הכל שלשים מנה!" (88) ב, יא.

(89) שם ד, ז.

(90) שהרי בפירוש רש"י יש גם "יינה של תורה", שכולל גם עניני מוסר ומדות טובות כו'.

(91) רמב"ם הל' איסורי מזבח בסופן.

(92) והזהירות מזה צריכה להיות אפילו אצל מי שעומד בדרגא נעלית ביותר, שהרי אמרו רז"ל (ברכות כט, א) "אל תאמין בעצמך .. שהרי יוחנן כה"ג שימש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה כו'".

(93) ב"ב כא, סע"א. כב, רע"א.

(94) שזהו מצד גאוה וישות כו', עד כדי כך שלא יכול לסבול את מציאות הזולת כו', והו"ע הקשור עם קליפת עמלק — חוצפא בלי תגא" (ראה סנהדרין קה, סע"א), ועד כדי כך, שלא מועיל גם כאשר נכוה כו' (ראה פרש"י תצא כה, יח).

(95) שם, ח.

(96) בשילוב שיחת יום שמח"ת תשל"ו.

(87) ולהעיר מגודל החשיבות של פשתן — שכאשר הכה"ג הי' נכנס ביוהכ"פ לקדש הקדשים,

— שאז היו מתאחדים הענינים הכי מובחרים שבעולם שנה ונפש (ראה גם תו"מ חס"ב ע' 131. וש"נ): קדש הקדשים — המקום הכי נעלה וקדוש שבעולם (שהרי המקום הכי נעלה וקדוש שבעולם הוא ארץ ישראל, ובא"י גופא — ירושלים, ובירושלים גופא — בית המקדש, ובביהמ"ק גופא — קדש הקדשים), יוהכ"פ — הזמן הכי נעלה וקדוש בשנה (שהרי הזמן הכי נעלה וקדוש הוא יום השבת, ואילו יוהכ"פ הוא שבת שבתון), והכה"ג — הדרגא הכי נעלית וקדושה שבנפש (שהרי בבני" גופא ישנם ג' הדרגות דיעקב ישראל וישורון, ולמעלה מזה — דרגת הלויים, שגם בהם ישנם ג' החלוקות דגרשון קהת ומררי (כמובן מהחילוקים בעבודתם), ולמעלה מהם — כהנים, שגם בהם ישנם ג' החלוקות דכהן הדיוט, סגן כה"ג וכה"ג) —

אזי הי' לובש בגדי בד — שנעשו מ"פשתן", שהיו יקרים ביותר, כדאיתא בגמרא (יומא לד, ב) "בשחר הי' לובש פלוסין של שנים עשר מנה, בין הערבים

יא. וכאמור לעיל שע"י ההוספה בלימוד התורה בכל מקום ומקום פועלים שהנהגת העולם תהי' ע"פ התורה, ועאכו"כ בנוגע לארץ ישראל שתהי' תחת יד בני"י בשלימות כו', כפי ש"ברצונו נתנה לנו", "לתת להם נחלת גוים", כנ"ל בארוכה.

ובלשון הכתוב שאומרים קודם הקפות: "ויהי בנסוע הארון וגו'"⁷⁶, שכאשר הולכים עם הארון — תורה — במקום שהוא במעמד ומצב של מדבר כו', אזי נעשה הענין ד"פוצו אויביך וינוסו משנאיך" (ואדרבה, גם אויביו ישרים אתו"⁷⁷), ועד שנעשה מקום תורה.

וכך פועלים שכולם ידעו ש"מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים"⁷⁸, תורה ה' ודבר ה' — "זו הלכה"⁷⁹, ללא פשרות "מורטוריום" וכו'⁸⁰ (שזהו היפך ביסוס וחזוק ציון וירושלים), ומציון וירושלים יומשך בכל שאר חלקי ארץ ישראל כפי שהיא בשלימותה, ועי"ז גם בכל העולם כולו. ועד שתהי' השלימות ד"ה מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד"⁸¹, עי"ז ש"דוד עבדי נשיא להם לעולם"⁸² — "מלך מבית דוד, הוגה בתורה כו' ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ה' .. ובנה מקדש במקומו (ואח"כ) וקבץ נדחי ישראל"⁸³, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

יב. מאמר (כעין שיחה) ד"ה בראשית ברא גו'.

* * *

יג. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁸⁴ "ויבא קין מפרי האדמה", "מן הגרוע. ויש אגדה שאומרת זרע פשתן הי"ו",

— דכיון ש"אל קין ואל מנחתו לא שעה"⁸⁵ הקב"ה כלל, עכצ"ל שהסיבה לכך היא לפי שהביא "מן הגרוע"⁸⁶. והטעם ש"ויחר לקין מאד ויפלו פניו"⁸⁵, לפי שחשב שדי בכך שמביא "זרע פשתן", שהוא דבר

(76) בעלותך יוד', לה.

(77) משלי טו, ז.

(78) ישע"י ב, ג.

(79) שבת קלח, ב.

(80) ראה גם שיחת ש"פ תבוא, כ"ף אלול

סי"ג. וש"נ. לא ראה גם שיחת ש"פ תבוא, כ"ף אלול

(81) ראה שיחת ליל שמח"ת סכ"א ואילך.

(82) יחזקאל לו, כה.

(83) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

(84) פרשתנו ד, ג.

(85) שם, ה.

(86) אבל אם ה' מביא דבר ממוצע, ה'

הקב"ה מקבל מנחתו "אָן אַ שטורעם" ... אבל לא ה' מבזה אותו בכך ש"לא שעה" כלל, שנחשב כסטירה בפנים ("אַ פּאַטש אין פנים")!

בשיחת שבת בראשית תש"ה²¹ — "ויהי בשלושים שנה"²² — מביא כ"ק מו"ח אדמו"ר מאמר רבינו הזקן, שהארה משבת בראשית מאירה בכל שבתות השנה.

ומזה מובן, שעיקר וכללות ענין השבת הוא בשבת בראשית, שזהו המאור והמקור שהארה ממנו נמשכת בכל שבתות השנה.

ולכן, בשבת בראשית צריך כל אחד מישראל לקבל החלטה להעלות את כל עניני שמים וארץ שלו (שהם עניני הרוחניים והגשמיים) עד לתכלית העילוי דבחי' התענוג (כנ"ל ששבת ענינו תענוג, וכולל גם שמחה, שהרי בכלל מאתיים מנה²³).

וכיון שענין התענוג פועל הרחבה, ועד ש"שמועה טובה תדשן עצם"²⁴ [וכסיפור הגמרא²⁵ שענין התענוג פעל הרחבת העצם אצל אדם מבוגר שהי' כבר לאחרי גיל הצמיחה] — הרי זה פועל הרחבה בלימוד התורה וקיום המצוות, כולל גם בענין ד"בכל דרכיך דעהו"²⁶, ולמטה מזה — "כל מעשיך יהיו לשם שמים"²⁷.

ומהרחבה בתורה נמשכת הרחבה גם בכל הענינים הגשמיים — שהרי כל עניני בני"י מתחילים מהתורה, שהיא "כוס של ברכה" על כל הענינים²⁸ — בבני חיי ומזוני, וכולם באופן דרויחי, על כל השנה כולה.

* * *

ד. ע"פ האמור לעיל ששבת בראשית שממנו נמשכת הארה בכל שבתות השנה הוא ה"שבת שאחר חג", שקאי בעיקר על שמח"ת, הרי מובן, שהעילוי והשלימות דשבת בראשית הוא בעיקר בנוגע לענינו של שמח"ת.

ובהקדים — ששמח"ת הוא סיום מועדי חודש תשרי, שהוא חודש כללי שממנו (ובפרט מהמועדים שבו) נמשך על כל השנה כולה²⁹: מר"ה — נמשך הענין דקבלת עול, מיוהכ"פ — נמשך ענין התשובה, ומחג הסוכות — נמשך ענין השמחה; ובאופן שכל ענינים אלו לא נשארים

(21) ס"ד (סה"ש תש"ה ע' 65).

(22) יחזקאל א, א. וראה תו"מ ח"כ ע' 104. וש"נ.

(23) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שלט, ריש 108. וש"נ.

(24) לשון חז"ל — ב"ק עד, א. ועוד. ע"ב.

(25) ראה שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון

תשכ"ז בתחלתה (תו"מ חמ"ח ע' 182). וש"נ.

(26) משלי טו, ל.

(27) גיטין נו, ב.

(28) סה"מ תרנ"ד ע' לו. תרע"ח ע' רעה. תש"ב ע' 49. ועוד.

(29) שם ג, ו.

בהעלם ("בכסה" 30) ובאופן מקיף, אלא נמשכים בגילוי ובקליטה בפנימיות — ביו"ט ד"שמיני עצרת", מלשון קליטה³¹.

ולאח"ז בא היו"ט דשמח"ת, שנוסף על היותו יו"ט שני של שמע"צ (שגם בו אומרים בנוסח התפלה והקידוש: "יום שמיני עצרת החג הזה"), יש בו גם הענין דשמחת תורה,

— כפי שמודגש יותר בחוץ לארץ, ששמח"ת הוא יום בפ"ע, ולא כמו בא"י שביום שמע"צ עצמו יש גם הענין דשמח"ת —

שבו ניתוסף יותר בענין השמחה, כמנהג ישראל ש"תורה הוא"³², וכפי שראינו אצל רבותינו נשיאינו גדול השמחה דשמח"ת (גם לגבי שמע"צ)³³ באופן שלמעלה ממדידה והגבלה (נוסף לכך שכללות ענין השמחה הוא באופן של פריצת גדר³⁴, והרי כל מדידה והגבלה ענינה "גדר"); וההוספה בשמחה היא באופן הקשור עם ענין התורה דוקא.

ומזה מובן, שהעילוי והשלימות בענין התענוג כו' שניתוסף בשבת בראשית על מנת להמשיך בכל השנה כולה הוא בעיקר בנוגע לענין התורה.

ה. ובהמשך לזה יש לחזור ולעורר אודות המדובר בהתוועדות דשמח"ת בענין "תן לי יבנה וחכמי"²⁵, שיש להוסיף ולהרבות בלימוד התורה ע"י פתיחת מוסדות חדשים (חדרים וישיבות) בכל מקום ומקום, כולל גם עי"ז שישלחו למקומות אלו תלמידים שיקיימו הוראת חז"ל³⁵ "הוי גולה למקום תורה".

ובענין זה צריך להבהיר, שהענין ד"הוי גולה למקום תורה" צ"ל ללא הקדמת תנאים שיבטיחו לו שיהי' מעמד ומצב של הרחבה וכו', ואדרבה — "כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר"³⁶.

וכמודגש בעבודה של ר"ה — שדוקא עי"ז ש"מן המיצר קראתי", אזי "ענני במרחב"³⁷, וכתורת הבעש"ט³⁸ על הפסוק³⁹ "והי' ראשיתך מצער (ודוקא עי"ז) ואחריתך ישגה מאד"; ובאופן שהענין ד"ענני במרחב" ("ישגה מאד") נעשה מיד לאחר הקריאה "מן המיצר", כמבואר

(30) תהלים פא, ד. וראה לקו"ת דרושי ר"ה נד, סע"ג ואילך. ובכ"מ.

(31) לקו"ת דרושי שמע"צ פה, ג. ובכ"מ. ועוד.

(32) ראה תורה נפסל — מנחות כ, ב.

(33) מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד סע"ו ס"ד.

(34) מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז

או"ח סוסק"פ. סת"ב ס"א. סתנ"ב ס"ד.

(35) סתצ"ד סט"ז. ועוד.

(36) ראה גם תו"מ חע"ד ריש ע' 120. וש"נ.

(37) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

(38) אבות פ"ד מ"ד.

(39) שם מ"ט.

(40) תהלים קיח, ה.

(41) ראה כש"ט בהוספות ספ"הו. וש"נ.

(42) איוב ח, ז.

ועד"ז בעניננו: כאשר יפרסם במקומו אודות האפשרות לקביעות עתים לתורה, אזי יראה שלפתע יתקבצו כו"כ יהודים, כולל גם כאלו שהוא בכלל לא ידע שהם יהודים, ואפילו כאלו שלא ידעו בעצמם שהם יהודים... גם הם יתקבצו כמו ניצוצות שנמשכים ומתקבצים אל אור האבוקה⁷⁰, כיון שהפירסום אודות לימוד התורה כו' יעורר את הזכרון על הסבא (והסבתא) וכו', וירצה להתקשר עמו וכו'.

אך יש להוסיף ולהבהיר, שגם במקרה שברגע הראשון לא יבואו ריבוי אנשים, המון רב, כפי ששיער, ואפילו במקרה שבתחילה לא יבוא אף אחד... — אין מה להתפעל, אלא צריך להמשיך ולפעול בזה, ולסמוך על הבטחת הקב"ה "יגעת ומצאת"⁷¹, והקב"ה יעשה את שלו — שסוכ"ס בודאי יצליח כו'.

י. ועוד ענין צריך להבהיר:

כיון שסדר העבודה הוא באופן ד"קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים"⁶¹, יכול מישהו לחשוב שאין לו לעסוק בפירסום הענין דקביעות עתים לתורה ברבים עד שהוא בעצמו יהי' במעמד ומצב הראוי, כולל גם שתהי' עבודתו "לשמה", ללא פניות כו'.

אך על זה אמרו חז"ל⁷² "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אע"פ שלא לשמה", ויתירה מזה, כפס"ד הרמב"ם⁷³ שהתחלת העבודה (אצל הקטנים כו'), הן בשנים והן גדול בשנים אבל קטן בעניני תורה ויהדות (כו') צריכה להיות באופן דשלא לשמה,

— ולהעיר, שמ"ש בהמשך הענין "שמתוך שלא לשמה בא לשמה", הרי זה שייך לטעמי ההלכות, ואילו הפס"ד עצמו הוא שהעבודה צ"ל באופן דשלא לשמה —

וכמובן גם בפשטות, שאי אפשר להמתין עד שיסבירו לו ויבין היטב גדול היוקר של לימוד התורה וכו', ורק אז יתחיל ללמוד תורה, כי חבל על הזמן שעובר בינתיים כו', ולכן צריך להתחיל ללמוד תורה אפילו שלא לשמה, ויש לו הבטחה ש"מתוך שלא לשמה בא לשמה".

ועד"ז בנוגע לחשש שמא יהי' אצלו ענין של ישות וגאווה מזה שמלמד תורה לאחרים וכו' — שזוהי שפלות של שקר⁷⁴, וכפי שהיו אומרים פעם⁷⁵ שלא להיות "א' שי"ן מיט דריי קעפלאך"!...

(70) ראה תו"א פרשתנו ה, סע"ד ואילך.

(71) הל' תשובה פ"י ה"ה וראה גם פיהמ"ש שלו סנהדרין ר"פ חלק.

(72) מגילה ו, ריש ע"ב.

(73) ראה תניא בהקדמת המלקט.

(74) פסחים נ, ב. וש"נ.

(75) ראה גם תו"מ חע"ד ע' 335. וש"נ.

ובאופן של רמזים (כו'): יש לפרסם בכל מקום ומקום, ע"י עיתונים, "לוח מודעות", ושאר אופני פירסום כיו"ב — ובפרט במדינה זו שענין הפירסום הוא דבר קל ורגיל — שיש מקום ציבורי שבו יתקיימו שיעורי תורה, לכל אחד ואחד לפי השגתו, כולל גם לאלו שנמצאים במעמד ומצב שצריך לבאר להם את דברי התורה "באר היטב"⁶², "בשבעים לשון"⁶³ (שהצורך בזה הוא לא רק כדי ללמוד עם אומות העולם עניני שבע מצוות בני נח, אלא גם עבור לאלו מבני"י שעדיין אינם יודעים לשון הקודש כו') — שבכל לשון שנאמרים הרי הם דברי התורה.

וכך יפעלו בכל מקום שיהי' בבחינת ארץ ישראל, וכפתגם הידוע מרבותינו נשיאינו⁶⁴: "עשה כאן (בחו"ל) ארץ ישראל", ועי"ז ממהרים את קיום היעוד⁶⁵ "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

ט. כיון שצריך להבהיר כל דבר — יש להוסיף בנוגע להאמור לעיל: ישנם כאלו שטוענים, שבמקום שבו הם נמצאים, הנה מצד כמה סיבות לא שייך לארגן קביעות עתים לתורה ברבים. ומוסיפים לטעון, שכיון שכן, אינם יכולים ללמוד גם לבדם, ללא חברותא, שהרי איתא בגמרא⁶⁶ שעז"נ⁶⁷ "חרב אל הבדים (שיושבים בד בבד ועוסקים בתורה) ונאלרו". ובכן:

בנוגע לקביעות עתים לתורה בעצמו — הרי מובן וגם פשוט שהעובדה שאין לו חברותא אינה פוטרת אותו מהחיוב המוטל על כל אחד מישראל לעסוק בתורה, כמבואר בהלכות ת"ת לרבינו הזקן.

ובנוגע לפעולה שתהי' קביעות עתים לתורה לרבים — הנה מה שטוען שבמקומו הרי זה דבר בלתי אפשרי אין זה אלא מצד הכיוון והצמצום שלו... אבל האמת היא, שאם רק יעסוק בכך, בודאי יצליח לפעול זאת. וכידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶⁸ שחסיד צריך להיות "לאמטערנשציק" ("פנסאי"), להדליק עששית של אור ולהעמידה — לא בחדרו, מאחורי דלת ותריס מוגף, אלא באופן של פירסום — בחוץ דוקא, במקום של חושך כפול ומכופל, ואז יתקבצו כל החפצים באור כו'⁶⁹.

(62) תבוא כז, ח.
 (63) פרש"י עה"פ.
 (64) אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תפה.
 (65) ראה פס"ר פ' שבת ור"ח. ספרי
 דברים בתלתו. יל"ש ישע"י רמז תקג.
 (66) ברכות סג, ב. וש"נ.
 (67) ירמ"י נ, לו.
 (68) סה"ש תשי"א ע' 136 ואילך. וראה גם
 תו"מ חל"ד ע' 129 ואילך.
 (69) ראה "היום יום" — יג טבת.

כפי' מארז"ל⁴⁰ "כל שנה שהיא רשה בתחילתה מתעשרת בסופה", ש"בסופה" היינו מיד לאחר תקיעת שופר⁴¹.

אך העיקר הוא — שהכוונה בענין ה"עוני", "מיצר" ו"מצער" (שהרי בודאי אין הכוונה לגרום לבני"י ענין של מיצר וכיוצא ח"ו, אלא הכוונה) אינה אלא ברוחניות הענינים — שכל שתגדל מעלת לימוד והשגת התורה באופן של התפשטות לאורך ורוחב ועומק כו', הנה כאשר מתבונן בגדולת התורה, שאפילו כפי שירדה למטה הרי היא "ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים"⁴², ועאכו"כ כפי שהיא בשרשה למעלה, כמ"ש⁴³ "ואהי' אצלו גו' שעשועים גו' לפניו", שזהו התענוג של הקב"ה כו', אזי נרגש אצלו שכל ידיעתו והשגתו בתורה אינה אפילו כטיפה לגבי ים אוקיינוס, כך, שנמצא ב"מיצר"!

ובאמת אי אפשר לקרוא לזה אפילו בשם "מיצר", אלא שאין לנו אפשרות אחרת לבטא זאת מלבד ע"י הלשון "מיצר".

וכיון שכן, נעשה אצלו הענין ד"מן המיצר קראתי גו'", ועי"ז נעשה תיכף ומיד "ענני במרחב".

ו. ויש להוסיף ולהעיר בנוגע לכללות הענין ד"תן לי יבנה וחכמי" — ששם התחילה התפשטות התורה בשופי, הרבה יותר מכמו שהי' לפני"ד: מאורע זה הי' קשור עם הענין ד"הלבנון באדיר יפול"⁴⁴, דקאי על חורבן ביהמ"ק ("אין לבנון אלא ביהמ"ק") ע"י הקיסר של רומי ("אין אדיר אלא מלך" — שמלכותו היתה ע"פ רצון הקב"ה), שאז ביקש ממנו ריב"ז "תן לי יבנה וחכמי" (כיון שהי' בידו לעשות זאת, שהרי "אמר מלכא עקר טורא"⁴⁵).

והענין בזה — שע"י הענין ד"יבנה וחכמי" היו יכולים לבטל את כללות ענין החורבן, אלא שנתערבו בזה ענינים בלתי רצויים כו'.

[וע"ד משנת"ל⁴⁶ מדברי רבינו הזקן בענין הריגת זכרי' הנביא, שכוונתם היתה לטוב — שלא רצו שישלים נבואתו בדיבור שיחרב הבהמ"ק, כי אזי בודאי יחרב, משא"כ כשלא ישלים נבואתו בדיבור, עדיין אפשר יתבטל הענין (אלא שבפועל כו'). וכשם שאצל זכרי' הנביא

(43) משלי ח, ל.

(44) ישע"י יו"ד, לד. וראה גיטין שם.

(45) ראה ב"ב ג, ב.

(46) שיחת יום שמח"ת.

(40) ר"ה טז, ריש ע"ב.

(41) ראה תורת לוי"צ ע' סז. לקוטי לוי"צ

אג"ק ע' שט. ע' תכא. וראה גם תו"מ חמ"ז

ע' 280. וש"נ.

(42) שם יא, ט.

שהי' בזמן בית ראשון היו יכולים לבטל את החורבן כו', כך גם בזמן בית שני היו יכולים לבטל את החורבן ע"י הענין ד"יבנה וחכמי".

ומזה מובן גם שכן הוא גם עתה, שע"י הענין ד"יבנה וחכמי" שהו"ע לימוד התורה בשופי פועלים בעולם לבטל ענינים בלתי רצויים כו'.

ז. והענין בזה:

כל מציאות העולם היא "בשביל התורה" ו"בשביל ישראל" (שלומדים התורה), כפי שמביא רש"י בהתחלת פירושו על התורה בפי' תיבת "בראשית".

וכפי שמאריך הרמב"ם בפירוש המשניות⁴⁷ בפי' מארוז⁴⁸ "כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה", שכל מציאות העולם היא בשביל לספק צרכיו של החכם שלומד תורה, דכיון שזקוק ללבושים ומנעלים כו', לכן יש צורך בחייט וסנדלר וכו' [ואף שלצורך החכם מספיק חייט וסנדלר כו' אחד — הנה בזכות זה יש כבר קיום וחיות כו' לכל החייטים והסנדלרים כו' שבכל העולם], ומזה מובן שמציאות העולם נכנעת ומתבטלת בפני החכם.

וכיון שכללות העולם נחלק לששים ריבוא חלקים, כנגד כללות ישראל שנחלקים לששים ריבוא, כנגד ששים ריבוא אותיות שבתורה (כמרומו בר"ת ד"ישראל", יש ששים ריבוא אותיות לתורה⁴⁹) — הנה כאשר כל אחד מיראאל מברר את חלקו בעולם ע"י חלקו הפרטי בתורה (כידוע בענין "ותן חלקנו בתורתך"⁵⁰), אזי נעשה בירור העולם כולו, שמתנהג ע"פ תורה כו'.

ועאכו"כ בנוגע לארץ ישראל — כפי שמביא רש"י בהתחלת פירושו על התורה (באופן המובן בפשטות, ללא התפעלות... גם לכן חמש למקרא) הענין ד"כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים"⁵¹, "כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה וכו', ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו",

— והיינו, שהסיבה לכך שא"י שייכת לבנ"י היא לא בגלל שכך החליטו גוים, או בגלל שיש צבא ונשק כו'; כל הצורך בצבא ונשק הוא רק כדי לצאת ידי חובת סדרי הטבע כו', שלא יהי' בולט כ"כ שזהו ענין שלמעלה מהטבע, אבל יודעים שדוקא עי"ז שמניחים תפילין נעשה הענין ש"ראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך"⁵², כך,

(47) בהקדמה (ד"ה אח"כ ראה להסתפק). ע' 116 ואילך, ובהערה 34 שם. וש"נ.

(48) ברכות ו, סע"ב. וש"נ.

(49) מג"ע אופן קפו.

(50) אבות פ"ה מ"כ. וראה לקו"ש ח"ג. וש"נ.

(51) תהלים קיא, ו.

(52) תבוא כח, יו"ד. וראה ברכות ו, א.

שמלכתחילה לא יהי' צורך בענין של מלחמה, ע"ד מ"ש⁵³ "כל המחלה גו' לא אשים עליך (מלכתחילה) כי אני ה' רופאך" —

אלא בגלל שהקב"ה "נתנה (באופן ש"כל הנותן בעין יפה הוא נותן"⁵⁴) לנו", "ל"עם קרובו"⁵⁵, ולכן אין מקום לטענות של אומות העולם כו', כיון שהקב"ה הוא בעה"ב, "ומי יאמר לו מה תעשה"⁵⁶ — אפילו לא ב"ד של מעלה או ב"ד של מטה, ועאכו"כ אלו שלמטה מזה, ובודאי שגוים לא יכולים לשנות מאומה כו'. — הגוי יכול לבוא בטענות כו', אבל יהודי לא מתפעל ולא מתבלבל מהטענות וההסתוות של הגוי (ואדרבה: כל הכוונה בטענות של הגוי כו' היא כדי להראות את התוקף של היהודי שלא מתפעל כו'), כיון שמתקשר עם התורה כו'.

ובאופן כזה צריך לדבר עם הגוי — לומר לו שארץ ישראל שייכת לבנ"י בגלל שהקב"ה הבטיח לאברהם אבינו בכרית בית הבתרים "לזרעך [והרי "ביצחק יקרא לך זרע"⁵⁷, "ביצחק ולא כל יצחק"⁵⁸ — יעקב דוקא, דהיינו בנ"י שמקיימים תומ"צ כו'] נתתי את הארץ הזאת"⁵⁹, שזוהי הטענה היחידה שאין לגוים פירכא עלי' (משא"כ כשאומרים להם ענינים צדדיים כו').

וכמדובר לעיל⁶⁰ שהדיבור צ"ל באופן ש"יהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל" — לא לחשוב מה יאמר הגוי שיושב על יד השולחן, ואפילו לא לחשוב מה יאמר היהודי, להבדיל, שיושב על יד השולחן, אלא לחשוב רק מהי האמירה שהיא "לרצון לפני אדון כל", והוא — "אדון כל" — יפעל כבר שאמריו יתקבלו גם אצל הגוים, ויתנהגו כך בפועל.

ח. ובנוגע לענינינו:

כדי שכללות הנהגת העולם תהי' ע"פ התורה כו' — צריך להוסיף בלימוד התורה, הן בנוגע לעצמו, ע"פ הכלל ד"קשוט עצמך כו"⁶¹, להוסיף בלימוד התורה בשופי כו', והן בנוגע לפעולה עם הזולת, להשתדל שבכל עיר, מושב וכפר וכו' שבו דרים בנ"י יתוסף בקביעות עתים לתורה, כולל ובמיוחד ע"י הקמת ישיבות שבהם ילמדו תורה מתוך אהבת ה' ויראת ה', ועד שמקום זה יהי' מקום של תורה וחכמי התורה — "יבנה וחכמי". ובנוגע לפועל (כדי שלא יפרשו שהכוונה היא ברוחניות הענינים

(53) בשלח טו, כו.

(54) ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.

(55) תהלים קמח, יד.

(56) קהלת ח, ד.

(57) וירא כא, יב.

(58) נדרים לא, א.

(59) לך לך טו, יח.

(60) שיחת ליל שמח"ת סכ"ד.

(61) ב"מ קז, סע"ב. וש"נ. הובא בפרש"י

פרשתנו ד, כה.